

Utemeljitev kandidature za priznanje »Prometej znanosti - za odličnost v komuniciranju znanosti«

Izr. prof. dr. Andraž Teršek se je v slovenski akademski, strokovni in splošni javnosti v zadnjem desetletju utrdil kot pronicljivi mislec, kritični intelektualec in aktivni državljani. V prvi vrsti pa je zaznamoval zadnje desetletje kot prepričljivi in verodostojni predstavnik strokovne suverenosti na področju pravoslovja. Z izkazano in dokazano lucidnostjo kritičnega mišljenja, podprtega z znanjem, si je v širši javnosti, kjer nastopa predvsem v vlogi ustavnika in pravnega filozofa, prislužil oznako predstavnika »pravniške avantgarde« in pripadnika še preozke skupine mlajših intelektualcev, ki naznanjajo novi filozofski in tehnični prehod generacij. Pri svojem javnem pedagoškem, publicističnem in razpravnem delu še naprej neomajno vztraja pri argumentirani in konstruktivni kritiki družbenega sistema, političnega odločanja in pravnih praks, samo-kritično pa tudi univerzitetne sfere in procesov vzgoje in izobraževanje.

Kot predstavnik pravoslovja z javno rabo uma in močjo strokovnega argumenta posega onkraj golih pravniških besedil, zakonskih členov in birokratskih paragrafov. Vztraja pri moralni utemeljenosti prava kot družbene tehnike in neprenehoma išče poti za izboljšanje kakovosti pravnega reda - predvsem v smislu njegove pravičnosti, jasnosti in razumnosti. Odločno si prizadeva za družbeno rabo postavljenega prava v funkciji dviga kakovosti življenja in lajšanja dnevnih tegob življenja za slehernega posameznika kot osebo, predvsem pa za zaščito človekovega dostojanstva in drugih človekovih pravic. Vztraja torej pri humanistični pravniški drži in se z nenehnim poudarjanjem pomena odgovornosti, empatije in solidarnosti postavlja v bran temeljnih ustavnih in človekovih pravic. V času, ki ga kot družba označujemo z besedo »kriza« mu ne zmanjka volje, poguma in odločnosti za javno zaščito socialnih pravic.

Študentje in zainteresirana javnost, ki se udeležuje njegovih javnih predavanj, mu priznavajo večino javnega govorjenja, sokratične polemične razprave, izpostavljanja pravnih in pravih poudarkov splošnih vprašanj, nenazadnje pa tudi navdihovanja sogovornikov za poseganje po skrajnih mejah miselnih sposobnosti. Splošni javnosti je njegovo javno delo blizu tudi zato, ker obvlada poenostavljeno (nikdar pa popreproščeno) utemeljevanje in predstavljanje tudi najbolj zapletenih vprašanj, konceptov in problemov tako, da jih razume splošna javnost. Vprašanja in problemi s področja prava, filozofije in politike z njegovim načinom razmišljanja, govorjenja in pisnega utemeljevanja postanejo razumljivi tudi pravno manj ali povsem neizšolanemu občinstvu.

Dr. Andraž Teršek ni aktiven in produktiven le kot univerzitetni učitelj, avtor strokovnih, znanstvenih in poljudnih člankov, ali kot kritični intelektualec. V obdobju 2014-2016 je v slovenski javni prostor, v domače akademsko okolje in v literarno sfero vnesel kar šest knjižnih del:

Leta 2014 izšla njegova temeljna znanstvena monografija Teorija legitimnosti in sodobno ustavnštvo. Gre za – prvo slovensko – knjigo o prvini legitimnosti, ki so jo predstavniki ustavnopravne odličnosti ocenili kot odličen in nadvse dobrodošel, tudi izvirni oziroma samonikli znanstveni prispevek k slovenskemu pravoslovju in (kot to označuje sam) »ustavnštvu« (med drugim prelivanje vsebine ustave v vse pore in na vse ravni družbenega življenja). Leta 2016 je izšla njegova znanstvena monografija Odvetniška ustavnost : O pravici do odvetnika in temeljnih pravicah odvetnikov. V tem znanstvenem delu se dr. Teršek loteva vselej aktualnih in družbeno perečih vprašanj odvetništva kot ustavne kategorije, dela odvetnikov in vpetosti odvetnikov med dnevno politiko na eni strani ter javnost in medije na drugi strani. Tudi z vsebino tega dela kot avtor orje ledino v slovenskem pravniškem okolju.

Leto prej, torej leta 2015 je izdal še strokovno monografijo Pravna ignoranca škodi. Kritika pravne prakse. V tej monografiji, tudi z glasno javno podporo varuhinje človekovih pravic, srčno, pogumno, visoko strokovno, analitično in pronicljivo, predvsem pa osebno in poklicno odgovorno odstre, razkrinka, pojasni in razreši določeno število sicer skoraj neskončnih primerov grobe, očitne in nedvoumne kršitve ustavnih pravic, ustavnih načel, meril razumnosti, kriterijev logičnosti in pogojev človečnosti (empatičnosti), ki se dnevno dogajajo pri delu oblastnih organov. Delo iz te knjige je dr. Andraž Teršek nadaljeval in dopolnil v knjigi Pravna ignoranca škodi. Kritika pravne prakse 2, ki je bila izdana v letu 2016.

Leta 2015 je bil Andraž Teršek pobudnik in sourednik znanstvene monografije Možnosti politike danes. V omenjeni monografiji je bil tudi avtor poglavja, ki izvirno in analitično utemelji model slovenske ustavne demokracije in možnosti, ki jih besedilo ustave daje na voljo za razvoj kakovostne socialne države.

Leta 2014 je izšel še njegov literarni prvenec Brutalci. To ni ta roman o nas, pospremljen z odličnimi recenzijami. To hibridno, postmodernistično knjižno delo v nezanemarljivem obsegu odraža tudi Terškov razmišljujoči, moralni in poklicni odnos do prava kot človeške domislice v funkciji človeka kot osebe, njegove svobode in dostojanstva, pravičnosti in umnosti. V roman so vključene tudi teme s področja pravne in drugih družboslovnih znanosti, ki jih kot avtor obravnava pronicljivo, razumljivo in tudi duhovito, s čemer splošno javnosti omogoči jasno spoznanje, kako je velika večina problemov in izraženih dvomov, ki se v javnem prostoru predstavljajo kot trajni in nerešljivi, zlahka in hitro rešljiva.

Dr. Teršek je svojo državljansko odgovornost in zavest kritičnega intelektualca še podkrepil z javnim delom po tem, ko je prejel priznanje »Prometej znanosti.« V obdobju 2014 -2016, še posebej intenzivno pa v zadnjem obdobju pomlad 2015 - zima 2016, se je v nekaterih ozirih še bolj izrazito posvečal komuniciranju s splošno javnostjo. V javnih občilih in s številnimi javnimi nastopi v informativnih in pogovornih radijskih in televizijskih oddajah je analiziral in utemeljeval pomembna vprašanja, teorije in koncepte, ki so bistvenega pomena za delovanje in razvoj političnega sistema, pravnega reda, demokracije in socialne države. Nekateri od navedenih nastopov so dostopni na spletni strani:

<https://www.youtube.com/watch?v=Jtwd1C7G0-U>

<https://www.youtube.com/watch?v=Z-CBs2ClgL4&t=3046s>

Posebej v časopisu Objektov, poleg revije Mladina in poljudno znanstvenega portala Metina lista, je zaporedoma objavljajl članke na temo nespregljedjivih in nedopustnih napak pri delu pravne države in pravosodja, ustavnih in drugačnih pravnih razsežnostih zakonodajnega odločanja in dnevne politike, o rešljivih problemih in nujnih ukrepih v univerzitetni sferi, predvsem pa o normativnih razlogih in političnih alternativah za večjo zaščito socialne države in socialnih pravic. Glede slednjega je posebno pozornost v tem oziru namenil tistemu delu državljanek in državljanov, ki zaradi slabega socialnega položaja živijo v globoki revščini ali na njenem robu. Zelo intenzivno je v tem obdobju javno govoril in pisal o težavah delavk in delavcev, posebej tudi delavcev invalidov, ki jim država in sodišča ne namenjajo pravilne in prave pravne zaščite v okviru delovnega mesta in trga zaposlovanja. Jesen 2016 pa je dr. Teršek posvetil intenzivnemu javnemu komuniciranju teme o revščini. V intervjujih, v pogostejših nastopih v knjižnicah in v svojih člankih je razvijal idejo o ustavnih in drugih pravnih razlogih za življenje v državi, kjer je odpravljena revščina in (pionirsko) podal predlog, da se pravica do zaščite pred revščino doda korupusu temeljnih ustavnih pravic in svoboščin. Na predlog novega urednika strokovne pravniške revije Pravna praksa, da prične ponovno pisati za to revijo, ki jo je pred leti s svojimi pogostimi članki in analizami vidno zaznamoval, se je na prehodu v leto 2016 odzval z vnovičnim pisanjem za to revijo. In jo ponovno že zaznamuje.

Napotujemo predvsem na naslednje izbrane in novejšje članke, v katerih se je tem o pravicah, demokraciji in socialni loteval kot prvi ali samoniklo:

- Referendum o ustavni zaščiti pred revščino? Za revne se močne interesne skupine ne borijo. Objektiv, 3.12.2016
- Pravo, pravičnost, morala: ne dovolite, da je samoumevno. Objektiv, 19.11.2016
- Svobode izražanja pač ni brez nadarjenosti za mišljenje. Objektiv, 8.10.2016
- Groba diskriminacija homoseksualnih ustvarjalcev. Objektiv, 30.7.2016
- Luka Koper, upor delavcev in politični menedžerji: Ljudem prekipeva. Legitimno. Objektiv, 10.7.2016
- Po 25 letih državnosti: Vodenje ni vladanje!. Objektiv, 24.6.
- Uradniki in zakoni: Pravo je v umu in srcu. Objektiv, 18.6.2016

- Socialna država: poti v revščino in pot iz nje. Objektiv, 4.6.2016
- Intrinzična vrednost socialne države: Revščina je neustavna!. Objektiv, 14.4.2016
- Morala in nov jezik politike. Objektiv, 26.9.2015
- Ustavno sodišče je tako rekoč vse, kar imamo. Metina lista, portal Znanost, 7.junij 2016
- Kaj sploh je lastnina? Rog med (občinsko) lastninsko pravico in (državljsko) lastnino, Mladina, 1. julij 2016
- Revščina bi morala biti razglašena za protiustavno. Intervju dr. Andraž Teršek, Portal RTV Slovenija MMC, 28. november 2016.

Dr. Teršek vsa ta leta, vključno z obdobjem 2014-2016, takšno javno držo pravoslovca in intelektualca uresničuje dokaj osamljeno. Z le malo posnemovalci, predvsem pa – kot se zdi – brez posnemovalcev iz vrst pravnikov in učiteljev prava njegove generacije. Po drugi strani pa je v zadnjem času bilo mogoče opaziti, da so se nekateri njegovi mlajši kolegi, tudi iz vrst njegovih nekdanjih študentov prava, podali na podobno pot, kot jo je sam sebi in drugim, dokaj osamljeno in marsikdaj donkihотовsko, začrtal pred več kot desetimi leti.

Teršek zadnjih osem let poučuje in drugače intelektualno deluje na Univerzi na Primorskem. Ta najmlajša slovenska javna univerza nima pravne fakultete. Teršek je zato nase prevzel breme, da bo v študijsko, raziskovalno in publicistično delo, s katerimi se ta univerza javno predstavlja, vnesel nujne pravniške, ustavniške in pravno filozofske vsebine. To mu odlično in nedvoumno uspeva. Tudi ali predvsem s tem, da na študijskih programih dopolnjuje in širi nabor informacij in znanja o pravu in skozi pravniško optiko za študentke in študente, ki bi jim sicer teme, o katerih Teršek predava, ostale pedagoško nedostopne. V zadnjih treh letih je bilo tozadevno mogoče v okviru Univerze na Primorskem, poudarjeno na njeni Pedagoški fakulteti, prepoznati očiten in velik kakovostni preskok v pedagoškem procesu in pri informiranosti študentk in študentov.

Ob Terškovi skrbi za pravice in svoboščine »malega človeka« in njegovi neomajni borbi za krepitev in razvoj vladavine prava ni in ne more biti naključje, da se zadnja leta, tudi z znatno podporo civilne družbe, uvršča med deset najvplivnejših pravnikov, tudi v letih 2014-2016. Sklepni in javni pogovorni dogodek ob izboru desetih najvplivnejših pravnikov je v vseh zadnjih treh letih izkoristil za javno komuniciranje znanosti in za naslovitev vprašanj, ki sicer v javnem prostoru ostajajo neizgovorjena, marsikdaj tudi zamolčana.

Dr. Andraž Teršek je nedvoumno izjemen znanstveni ustvarjalec in enkraten komunikator znanosti. Njegova posebnost je v tem, da svojo strokovno suverenost ves čas odločno, pogumno in srčno uporablja zato, da kot pristni intelektualec približuje pravno znanost ljudem. Tudi, da stroki, politiki in javnosti kaže, kako naj se pravna znanost in strokovno znanje uporabljajo za izboljšanje družbenega sistema in za občo dobrobit vseh ljudi. Je pristni in odgovorni intelektualec, ki se neomajno in že več kot desetletje trudi za javno rabo znanja in kritičnega uma.

Za to svoje delo in takšno javno držo je dr. Teršek že prejel priznanje za odličnost v komuniciranju znanosti »Prometej znanosti.« Po prejemu tega priznanja pa je še okrepil svoje delo, bil pri njem še odločnejši (kolikor je to sploh bilo mogoče) in še bolj pogumen. Tudi za ceno manjšega osebnega miru in soočanja z osebnimi in institucionalnimi ovirami. To so temeljni razlogi, zaradi katerih ponovno predlagamo, da se izr. prof. dr. Andraž Teršku kot ponovno pozornost slovenske akademske srenje njegovemu javnemu delu, kot priznanje še okrepljenega javnega dela po prejemu priznanja »Prometej znanosti« in kot nova dodatna spodbuda za nadaljevanje njegovega nepogrešljivega dela, pri katerem je običajno dokaj osamljen, ponovno dodeli priznanje »*Prometej znanosti za odličnost v komuniciranju.*«

Koper, 13.12.2016

Prof. dr. Mara Cotič,
Dekanja UP PEF